

Information om den sociala tryggheten och sjukförsäkringen för sjömän i EU-situationer

Inom EU (EU- och EES-länder, Schweiz och Storbritannien) omfattas sjömän och andra som arbetar på fartyg av den sociala tryggheten i endast ett land i sänder. Avgifter som grundar sig på ombordanställdas arbete betalas till landet i fråga, och de får således sina förmåner från detta land.

I det här infobrevet har vi sammanställt den viktigaste informationen om den sociala tryggheten för sjömän i situationer där sjömannen arbetar på ett fartyg som för ett annat EU-lands flagg. Här finns också information om i vilka situationer man ska kontakta Folkpensionsanstalten (FPA) respektive Pensionskyddscentralen (PSC) för att få sitt ärende utrett.

Flaggregeln

Enligt den så kallade flaggregeln omfattas sjömän och andra som arbetar på fartyg av den sociala tryggheten i det land vars flagg fartyget för. Om en sjöman som bor i Finland arbetar på ett fartyg som seglar under ett annat EU-lands flagg ska han eller hon informera FPA om sitt arbete. Dessutom ska sjö-

mannen tillsammans med sin arbetsgivare ansöka om ett A1-intyg hos myndigheterna i flaggstaten. En sjöman som arbetar under finsk flagg men som bor i ett annat EU- eller EES-land ska tillsammans med sin arbetsgivare ansöka om ett A1-intyg från Pensionskyddscentralen.

Exempel

En sjöman som bor i Finland och arbetar på ett fartyg som seglar under svensk flagg omfattas av den sociala tryggheten i Sverige. I praktiken innebär det här bland annat att

- förmåner som utbetalas i pengar, till exempel sjukdagpenningar och föräldradagpenningförmåner, betalas från Sverige i enlighet med svensk lagstiftning
- pension tjänas in i Sverige
- socialförsäkringsavgifterna betalas till Sverige. Sjömannen ska tillsammans med sin arbetsgivare ansöka om ett A1-intyg.

Lönebetalning från sjömannens bosättningsland

Undantag från flaggregeln görs då sjömannen bor i det land där företaget som betalar hans eller hennes lön har sin hemort. I de här fallen tillämpas bosättningslandets lagstiftning om social trygghet. När sjömannen och löneutbetalaren har sin hemort i Finland ska sjömannen och arbetsgivaren ansöka om ett A1-intyg från PSC.

Exempel

En sjöman som bor i Finland arbetar på ett fartyg som seglar under estnisk flagg, men arbetsgivaren och löneutbetalaren är ändå ett finländskt rederi. Sjömannen omfattas av den finländska sociala tryggheten, och PSC beviljar honom ett A1-intyg på ansökan.

Utsända sjömän

En sjöman kan också vara en så kallad utsänd arbetstagare som sänts ut av sin arbetsgivare för att arbeta på ett fartyg som för ett annat EU-lands flagg. Då kan sjömannen under sin tillfälliga utstationering fortsätta att omfattas av den sociala tryggheten i det utsändande landet. I Finland avgör PSC på ansökan av arbetsgivaren utsända sjömäns rätt att omfattas av den finländska sociala tryggheten. PSC utfärdar också A1-intyg om rätten till social trygghet.

Exempel

Ett finländskt rederi sänder ut en sjöman som bor i Finland för att arbeta på ett fartyg som seglar under estnisk flagg för en kortare tid än två år. Lönen betalas av ett estniskt företag, men anställningen hos det finländska rederiet fortsätter. Den finländska arbetsgivaren ska ansöka om ett A1-intyg från PSC.

Arbete samtidigt eller växelvis i två eller flera EU-länder

Om en person samtidigt eller växelvis arbetar på fartyg som seglar under två olika länders flagg eller om personen vid sidan av sitt arbete som sjöman också arbetar som anställd eller företagare i Finland eller något annat

EU-land, omfattas han eller hon ändå av den sociala tryggheten i endast ett av länderna. Personen får således sina socialförsäkringsförmåner endast från ett land, och alla personens arbetsgivare betalar socialförsäkringsavgifterna till ett och samma land.

Vilket lands sociala trygghet en person omfattas av när han eller hon arbetar i flera EU-länder påverkas bland annat av

- i vilka länder eller under vilket lands flagg personen arbetar
- var personen bor
- om personen arbetar som anställd, tjänsteman eller företagare
- i vilka länder de arbetsgivare som personen arbetar för har sin hemort
- huruvida personen utför en betydande del av sitt arbete i sitt bosättningsland (minst 25 %)

När en person samtidigt eller växelvis arbetar i flera EU-länder ska han eller hon alltid informera socialförsäkringsmyndigheterna i sitt bosättningsland om detta. Det land vars lagstiftning om social trygghet tillämpas utfärdar ett A1-intyg till personen. För den som bor i Finland avgörs rätten till social trygghet av PSC.

Exempel 1

En person bor i Finland och arbetar på ett fartyg som seglar under finsk flagg. Under veckosluten ströjobbar han dessutom varje månad för en svensk arbetsgivare på ett fartyg som för svensk flagg. Största delen av arbetet sker på fartyget som för finsk flagg. Personen omfattas av den sociala tryggheten i sitt bosättningsland Finland och ska informera PSC om sitt arbete. PSC utfärdar ett A1-intyg till honom. Både den svenska och den finska arbetsgivaren ska betala socialförsäkringsavgifterna till Finland.

Exempel 2

En person bor i Finland och arbetar på ett fartyg som seglar under svensk flagg. Under sin semester och sina lediga dagar kör han taxi i Finland. Han utför ändå inte en betydande del av sitt arbete i Finland. Personen socialförsäkras i sitt sysselsättningsland Sverige gällande allt arbete och ska informera PSC om sitt arbete. A1-intyget utfärdas ändå av Försäkringskassan i Sverige, och både den svenska och den finska arbetsgivaren ska betala socialförsäkringsavgifterna till Sverige.

Arbete på sjön kan inverka på förmånerna

En sjöman får förmåner som utbetalas i pengar, såsom sjukdagpenningar och föräldradagpenningar, från det land vars sociala trygghet han eller hon omfattas av på grundval av sitt arbete.

Familjeförmåner

Arbete på ett fartyg som seglar under ett annat EU-lands flagg kan påverka rätten till familjeförmåner från Finland (till exempel barnbidrag, hemvårdsstödet vårdpenning och vårdtillägg). Om man börjar eller slutar arbeta eller om det sker andra förändringar i livet som kan påverka rätten till förmåner ska dessa anmälas till FPA. Då kan ärenden som gäller den sociala tryggheten genast avgöras korrekt.

Obs! Föräldradagpenningarnas belopp bestäms utifrån inkomsterna. Läs mer i avsnitten om sjukförsäkring.

Barnbidrag betalas inte alltid från Finland fastän barnet till en ombordanställd bor här

- Vilket land som ska betala familjeförmåner bestäms enligt EU-lagstiftningen i första hand utifrån vårdnadshavarens eller vårdnadshavarnas arbete och först i andra hand utifrån barnets bosättningsland.
- Om ett barn har två vårdnadshavare och den ena arbetar på ett fartyg som för ett annat EU-lands flagg och den andra i Finland eller på ett fartyg som för finsk flagg, betalas familjeförmånerna i första hand från barnets bosättningsland, dvs. från Finland.
- Om familjeförmånerna i det andra sysselsättningslandet är större än i Finland betalar det andra landet som tillägg mellanskillnaden mellan ländernas förmånsbelopp.
- Om ett barn som bor i Finland har endast en vårdnadshavare och vårdnadshavaren arbetar på ett fartyg som för ett annat EU-lands flagg, betalar flaggstaten i första hand familjeförmånerna.

Exempel

En ensamförsörjare som bor i Finland arbetar på ett fartyg som seglar under estnisk flagg. Estland betalar familjeförmåner till familjen. Finland kompletterar de estniska förmånerna, som är lägre än de finländska, så att förmånerna blir lika stora som om familjen hade fått dem från Finland.

Sjukförsäkring och FPA-kort

En sjöman som enligt flaggregeln omfattas av ett annat EU-lands sociala trygghet är också sjukförsäkrad i landet i fråga.

FPA-kortet är Finlands sjukförsäkringskort. En sjöman som på grund av sitt arbete är sjukförsäkrad i ett annat EU- eller EES-land eller i Schweiz har inte rätt till FPA-kortet. Rätten till sjukvård i Finland är inte beroende av FPA-kortet.

Exempel

En sjöman som bor i Finland och arbetar på ett fartyg som seglar under norsk flagg omfattas av den norska sociala tryggheten och sjukförsäkringen. Sjömannens sjukdagpenningar betalas således från Norge. Att sjömannen omfattas av den norska sjukförsäkringen påverkar ändå inte hans rätt att få sjukvård i Finland. Sjömannen skickar tillbaka sitt FPA-kort till FPA och får i stället ett intyg som kallas Intyg över rätt till vårdförmåner i Finland. Med intyget påvisar han sin rätt till offentlig hälso- och sjukvård och får vården för samma klientavgift som en kommuninvånare. Dessutom får han direktersättning för läkemedel på apoteket.

Den stat som sjömannen är försäkrad i betalar i regel dagpenningförmåner till dagpenningsperiodens slut. Förmånsbeloppet grundar sig på de arbetsinkomster sjömannen tjänat in under den tid han eller hon varit försäkrad

Exempel 1: sjukdagpenning

En sjöman som arbetar på ett fartyg som seglar under finsk flagg får sjukdagpenning från Finland så länge som arbetsoförmågan fortsätter utan avbrott. Utbetalningen upphör inte även om arbetet på fartyget upphör och sjömannen inte bor i Finland. Dagpenning betalas för högst 300 vardagar. Sjömannen är försäkrad i Finland till betalningsperiodens slut.

Exempel 2: föräldradagpenningar

En ombordanställd bor i Finland och arbetar på ett fartyg som seglar under svensk flagg. Om den ombordanställda blir gravid bestäms hennes rätt till föräldradagpenning enligt den svenska lagstiftningen. Den svenska föräldrapenningen söks hos Försäkringskassan. Den ombordanställda får ändå moderskapsunderstöd från Finland (i form av en penningssumma eller en moderskapsförpackning).

Sjukvård

En sjöman har rätt till sjukvård och sjukvårdsförmåner både i sitt bosättningsland och sitt sysselsättningsland.

Sjömannen påvisar sin rätt till vård inom den offentliga hälso- och sjukvården med ett intyg som på svenska kallas Intyg över rätt till vårdförmåner i Finland och på finska Todistus oikeudesta hoitoetuksiin Suomessa. Intyget är inte nödvändigt, men gör det lättare att få vård och underlättar också administrationen av vårdkostnaderna.

Det land där sjömannen är sjukförsäkrad ansvarar för hans eller hennes vårdkostnader. FPA administrerar ersättningarna för vårdkostnader mellan länderna.

Arbetslöshetsförmåner

En ombordanställd som bor i Finland kan anmäla sig som arbetslös arbetssökande och få arbetslöshetsförmåner från Finland, även om personen innan han eller hon blev arbetslös arbetade på ett fartyg som seglar under ett annat EU-lands flagg.

Pensioner

En sjöman tjänar in pension i det land vars lagstiftning om social trygghet han eller hon omfattas av (i första hand flaggstaten).

ciala tryggheten i Finland. Om sjömannen på grundval av sitt arbete omfattas av ett annat EU-lands sociala trygghet tjänas försäkringstiden in i sysselsättningslandet.

Intjänande av folkpension

En sjöman tjänar in finländsk försäkringstid för folkpension och familjepension under sådan tid då han eller hon omfattas av den so-

Exempel

En sjöman som bor i Finland och arbetar på ett fartyg som seglar under svensk flagg omfattas av den sociala tryggheten i Sverige så länge arbetet pågår. Under den här tiden tjänar sjömannen in försäkringstid för sin pension endast i Sverige.

FPA ger service

På nätet

www.kela.fi/web/sv/
www.kela.fi/web/sv/blanketter

Per telefon

Flyttning till eller från Finland
020 634 0300

På serviceställena och FPA:s center för internationella ärenden

Serviceställen
www.kela.fi/web/sv/kontaktaoss

FPA:s center för internationella ärenden
www.kela.fi/web/sv/centret-for-internationella-arenden

Med tidsbokning

på serviceställena och per telefon
www.kela.fi/web/sv/boka-tid

Övriga kontaktuppgifter

Pensionsskyddscentralen (PSC)

A1-intyg och den sociala tryggheten för personer som arbetar i flera länder
[Försäkring av utlandsarbete - Pensionsskyddscentralen \(etk.fi\)](http://www.forsakringskassan.fi)

PCS/Försäkring av utlandsarbete
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
tfn 029 411 2816
ulkomaanasiat@etk.fi

Sjömanspensionskassan

Arbetspensioner: www.sjomanspensionskassan.fi
Sjömanspensionskassan
PB 327
00121 HELSINGFORS
tfn 010 633 990

Sverige

Försäkringskassan www.forsakringskassan.se

Estland

Eesti Haigekassa (förmåner vid sjukdom)
www.haigekassa.ee

Sotsiaalkindlustusamet (övrig social trygghet och A1-intyg) sotsiaalkindlustusamet.ee/et